

RINGVALL OVEN, TORNBERG
PORTIN PÄÄLLÄ

Nylanderin—Santaholman kivitalon, n:o III (nyt I)—18, rakennuspiirustuksista ei siis ole tietoa. Vanhin nähtäväksi sattunut merkintä on kaupunginarkistossa säilyneissä rakennuspiirustuksissa, joita on vahvistettu lääninkansilissa 20. heinäkuuta 1864: "Ritning till bygnader af sten, att uppföras å tomten N:o 18 i 3dje Qvarteret af Uleåborgs stad."

Anders Nylanderin konkurssissa 1854 oli silloinen n:o III—18 siirtynyt uusille omistajille tai omistajalle. Hän iai häntä seurannut oli aikaisemmin mainitsemani Karl Henrik Krohn, joka 3. maaliskuuta 1862 möi kartanonsa kauppias Mats Emmanuel Ringvallille. Ringvall (1806—1888) oli monipuolinen yrittäjä, mm. merkittävä laivanvarustaja. Hän tilasi ja vahvistutti alussa mainitut piirustukset. Tätä aikaisemman omistajan Nylanderin kivitalosta näkyy piirustuksissa nurkkaus merkinnän "vån. Borningshus af sten." Jo yksistään tämä kumoaa yllätyksellisen merkinnän, että talo olisi rakennettu vasta 1865. Tällaisen "palnetun sanan" löytää nim. Vilsteen kuvateoksesta Vanhinta rakennustaidettamme. — Myös sillä paikalla, missä syksyllä purettiin kauppaneuvos Juhani Santaholman ent. kotitalo, on ollut jo 1864 puutalo: "Gammalt hus", sanotaan piirustuksissa.

Ringvall rakennutti mahtavan kauppakartanon. Pihalle tuli se keltainen koristeellinen makasiinirakennus, joka syksyllä purettiin. Sen tiilitalon päädyssä oli rautaiset vuosilukunumerot 1864. Mutta pelkkä makasiini tämä kuulemani mukaan epätavallisella tavalla muurattu talo ei suinkaan ollut. Talon luotelspäässä oli kyllä makasiini, mutta siitä pihalle päin oli tupa, sitten sauna (Badstuga), jonka edessä pihan puolella iso hokkamari, edelleen panimo (Bryggkök) ja navetta. Myös pihan Torikadun puoleiseen päähän rakennettiin kivitalo, samaan tyyliin kuin ns. makasiinirakennus. Sen pihanpuoleinen osa sisälsi tallin ja makasiinin. (Avoimessa pihanperänurkauksessa, tallin selässä klinnl, oli "Latrin"; vieläkö joku muistaa nimityksen?) Tämän kivitalon tärkeimmän osan muodosti se koristeellinen kivirakenus, jonka vanhapolvi muistaa Lundbergin tai Ruotsalon jauhokauppana, nuorin polvi vain osto- ja myyntipuotina, jonka ikkunassa oli houkuttelevia vanhoja käyttöesineitä. Purettiin syksyllä, kivijalka ja osa seinästä vain jäi talven yli törötämään.

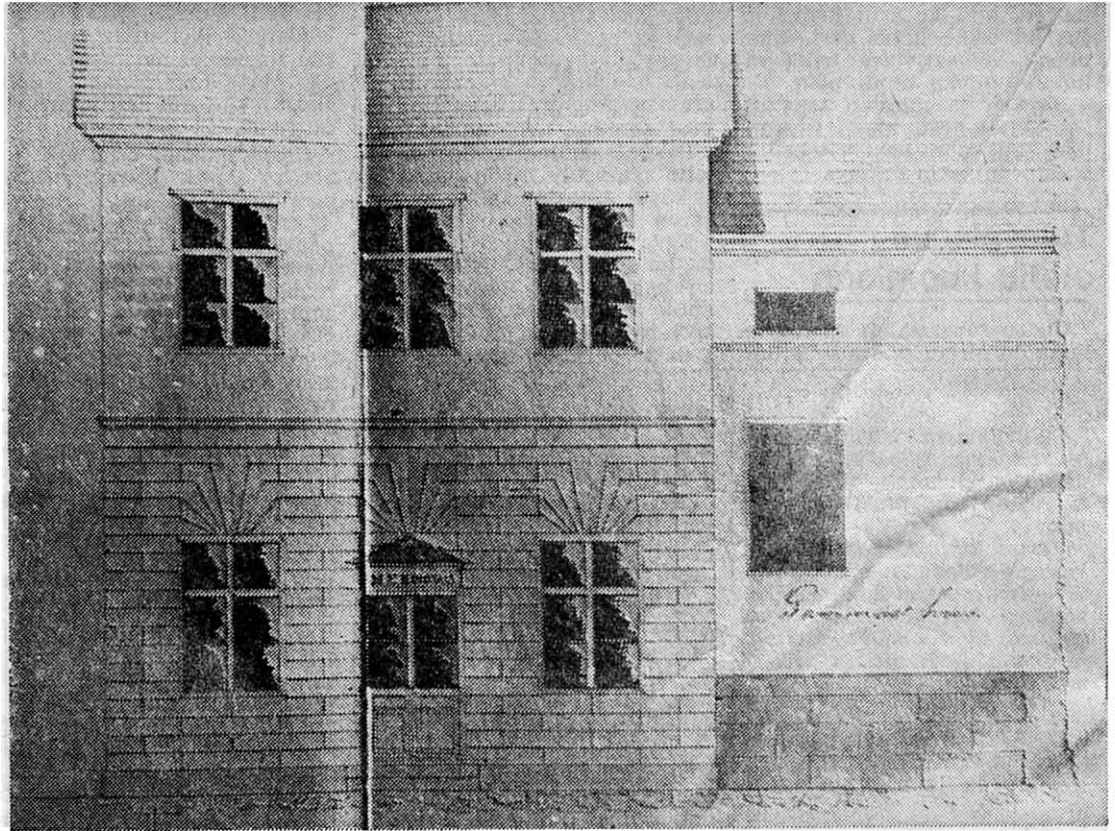
Kauppurienkadun puoleinen päätytalo rakennettiin kaksikerroksiseksi, alas myymälä, ylös konttori: "Butik i nedra och Kontor i öfra våningen." Molempien tiilitalojen kaikkien ovien ja ikkunoiden yläkamanat oli muurattu koristeellisesti, pihanpuoleisen konttorinoven päällä sana KONTOR, kadunpuoleisen oven päällä luskolmion alla omistajan nimi: M. E. RINGVALL. Tulkoon vielä mainituksi, että pihan johti portti ja

ajotie sekä Kauppurienkadun että Läntisen Pitkänkadun puolelta. Ringvall hallitsi kuitenkin vain kymmenluvun loppuun. 1870 hän joutui konkurssiin, ja 5. joulukuuta 1872 tontin III—18 taloineen osti merikapteeni John Tornberg (1834—1918). Kapteeni Tornberg näyttää olleen monitoiminen. Vaikka hän vuodesta toiseen itekin purjehti, toimi hän myös kauppaneuvoksen. Silhen aikaan maistraatti määräsi, kertoi minulle E. H. Juntumaa, minkälaiset porttiovot porttikongelhin oli laitettava. Hän eräiden muiden mukana muistaa, että Kauppurienkatu 6:n porttiovot oli jyrkää tekoa. Sen "yläpuolella oli seinästä seinään ylettyvä lauta, johon oli hyvin näkyvillä kirjaimilla maalattu: John Tornberg."

Jo helmikuun 17:s 1877 möi kapteeni Tornberg kulmatonttinsa kaikkineen "Bröder Äströmille", minkä siis voi kuvitella merkitsevän firma Äströmlä. Muuta nimeä ei "Rööttereillä" vielä tuolloin ollut. Karl Robert Äström, perustajaveljeksistä vanhempi, oli vv. 1865—1882 naimisissa tällä tontilla v. 1870 konkurssin tehneen Mats Emmanuel Ringvallin tyttären Gustafva Katharinan kanssa. Olisiko han rouva Äströmiä miellyttänyt ajatus, että talot ja tontti siirtyivät takaisin "suvulle"! Äströmiä ajasta ei minulla vielä ole tietoja. "Bröder Äström" puolestaan möi tontin vasta 21:senä tammikuuta 1908. Ostaja oli tällöin kauppias Juhani Santaholma (1867—1919). Paljon pitemmän ajan ehti taloa (puupuolta) asua monen vanhan oululaisen mieluisassa muistissa säilyvä kauppaneuvoksetar Maikki J. Santaholma, jonka perikunnalta (Lea, Olavi, Paaavo...) tontti III(I)—18 sitten siirtyi nykyisille uusille suunnittelijolleen.

1890-luvulla on tontille hyväksyty kolme rakennuspiirustusta. V. 1895 korotettiin Kauppurienkadun puoleista 1864-vuoden päätykivitaloa, samalla sen jatkona ollut makasiiniosa muodostettiin kaksikerroksiseksi asuintaloksi. Aira Hellaakoski kertoi, että siinä asui kauppias F. F. Ruotsalo. Jo tuolloin oli pihanperänurkaus jossain vaiheessa rakennettu umpeen. Vuoden 1896 piirustuksista päätellen, että Kauppurienkadun suuntaisia vanhaa puutaloa on levennetty ehkä korotettukin. Aina-kin pohjapiirroksen mittasuhteet ovat muuttuneet. Purkamisvaiheessa syksyllä kuuntelin, höristelin korviani ja päätelin, että talo vanhimmitan osiltaan oli vanha... Viimeiset näkemäni muutospiirustukset on hyväksytty 1898. Pelkkä pohjapiirros ei kuitenkaan kerro, mitä on tehty.

Kuva: Kaupunginarkiston kokoelmista

Alkuperäispiirustus 1864 nyt siis jo hävinneestä Nylanderin—Santaholman italialaishenkiseksi maaditun pihapiirin keltaisesta tiilirakennuksesta, jonka keskieuropalainen muuraustapakin oli historiallinen kuriositeetti.

"RINGVALL OVEN PÄÄLLÄ", tästä se näkyy, uuden omistajan uuden Kauppurienkadun puoleisen kivitalon piirustukset 1864: "Facade..." Viereisen vanhan talon seinässä merk. "Gammalt hus",